דהוה דהוה קא שכיב. והיו לו אחין ולא בנין דמוחזק ליכס: **אמרו ליה אפסיה למאן.** זקוקה ליבוס לו מותרת לשוק: **חזיא לכהנא.** לאו דוקא אלא שמותרת לכל אדם ואינה זקוקה ליבס ומיהו לכהנא אמירא דהא ע"י (ד) מגו דבעל שאמר גרשתי את נאמן מהימנינן (ה) כדמפרש ואזיל: **למאי ניחוש לה.** לאסרה לשוק: **הא"ל חייא בר אבא כו'.** והאי נמי הכי קאמר גרשתי את אשתי וחזיא לעלמא ומיהו לכהנא אמירא דהא לא פטרינן לה אלא בטענת גרשתי את אשתי וגרושה פסולה לכהן שהרי אינה נפטרת בטענת יש לי בנים דהא מוחזק לן בגויה דאין לו בנים ואיהו לא טעין יש לי בנים דניהמניה ע"י מגו דאי פטר לה בגט הלכך הכי קאמר גרשתי את אשתי ונאמן הוא דאי בעי מגרש לה: **ואנן אשגויי כו'.** דלמא אמורא אי נינהו דפליגי אליבא דר' יוחנן ואיכא למאן דאמר אינו נאמן אפילו להכא דלא אמרינן מגו שהרי רגלים יש לדבר שלא גירשה דאם גירשה קלא הוה ליה למילתא כדאמרינן בהאשה שנתארמלה (ו): **חוש לה.** כאבי ותיאסר לשוק ומשום דאמר לעיל למאי ניחוש קאמר הכא דודאי איכא למיחש. ומהכא שמעינן דבעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן: **הדוא דהוה מוחזק לן.** בגויה דלית ליה אחי חזקה בעלמא אלא עדים ויודעין היו בודאי דאין לו בנים ואי לא דמוחזק לן דלית ליה אחי היה לנו לאסרה לשוק מספק כיון דודאי אין לו בנים: **ועוד האמר בשעת מיתה כו'.** ואע"פ שאין לו בנים כיון דאמר אין לי אחים נאמן להתירה ואע"ג דמוחזק לן באחי נאמן להתירה מגו דאי בעי פטר לה בגיטא ומה לו לשקר כדאמרי' נמי לעיל דאף על גב דמוחזק לן באחי ואמר זה בני נאמן להתירה משום מגו דאתי מגו ומרע ליה לאחזקה: **אמר ליה אביי הא אמרי.** בני העיר הזאת דאיכא עדים ולריכין אנו לחוש לדבריהם ולהמתין עד שנשמע מה בפי עדים: ומשני **השתא מיהת הא ליתנהו.** ואין לנו אלא מה שעיינינו רואות: **לאו היינו.** דמקשינן בכתובות בפ' האשה שנתארמלה [כג.] גבי בנתיה דמר שמואל דאשתביין ואסקינהו לארעא דישראל ואמרו נשביתי וטהורה אני ושרינהו רבי חנינא להנשא לכהנים ואמרי' ואיכא עדים במדינת הים שנטמאו ואמר ר' חנינא עדים בלד אסתן רוח לפונית ואסור בתמיה ומפרש התם דעדי טומאה אתמר: **אם הקילו בשביה.** דהרבה הקילו בה חכמים במסכת כתובות דאפי' אשה ועד אחד נאמנין לומר טהורה וטעמא דבשביל שנתייחדה בין השבאין אין לנו לאסרה שהרי סתם אשה משמרת עצמה מזנות ואוקמה אחזקתה ואיסור קל הוא אם נישאת לכהן: **נקל באשת איש.** בתמיה דאיכא (ו) איסור חנק והרי היא בחזקת איסור עד עתה ואל תתירנה מספק כיון דאמרי אינשי דאיכא עדים במדינת הים שזקוקה ליבס: **דמנוולא נפשה לגבי שבאי** לא גרסינן ופירוש היה בספרים: **חוש לה.** כאבי ולא תנשא בלא חליצה: **דקאמרי אחינו הוא.** ומשום הכי קתני גבי נפלו לו נכסים ממקום אחר דכולן יורשין אותו: **ומו לא.** הלא עם כל אחיו יש לו ליטול: **דקאמרי אין אנו יודעין.** הלכך לא שקיל מיניהו מידי דאמרי ליה אייתי ראיה וכשמת הן יורשין אותו מכח אחיהן האי שמודה להן שאותו הספק אחיהן היה: **ואם אומרים כו'.** ופלוגתא היא בכמה מקומות בגמ' (נ"ק דף קיח.) דרב הונא ורב יהודה אמרי מייב ור"נ ור' יוחנן אמרי פטור וקיימא לן דפטור דהלכתא כרבי יוחנן מחבירו (ח) וכרב נחמן בדיני (ט) אלא שיעבב שבועת היסת שאינו יודע. ומתניתין נמי האח האחד טוען בשביל אחיו הספק ממון יש לאחי בידכם והן אומרים אין אנו יודעין ואמרי' פטורין דאוקי ממונא בחזקת מריה: לעולם דליתמר (לעיל דף נב.) המוכר שור לחבירו ונמלא נגחן דוקא גבי מלוה אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי חשוב דאם לא הלוהו לא היה מעיז פניו לומר מנה לי בידך שהרי הלוה יודע שלא הלוה ממנו כלום ושמא של לוה גרוע שהיה לו לידע אם הלוה לו לא הלוה ולכך מייב אבל גבי שור שנגח את הפרה דלא חשיב ברי של ניזק משום דיודע שהמזיק אינו יודע מתי ילדה קודם נגיחה או לאחר נגיחה לכך טוען ברי שיודע שלא יכחישנו המזיק ושמא של מזיק אינו גרוע כי אין לו לידע כי לא היה אם אבל קשה הא דאמר בפ"ק דכתובות (דף יב: ושם) אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרב יהודה אמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע מייב דשמואל היא דפסיק התם כרבן גמליאל דנאמנת כשאמרה משארסתני נאנסתי ונסתפקה שהיו והשתא הא אפילו רב יהודה מודה לשם דאינה נאמנת לפי שהבעל אינו יודע מתי נאנסה לא חשיב ברי שלה כי ההיא דניזק ומזיק י"(ומיהו י"ל (מ) דהוה מצי למימר וליטעמיך) וכן ברים הבית והעלייה (ב"מ דף קטו: ושם) גבי אם היה מכיר מקלת אבניו ווטלן ומוקי לה דקאמר איני יודע וקאמר ליומא מיהו מיזבתא דר"נ ור' יוחנן דאמרי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור והשתא הא לרב יהודה נמי הוי מיזבתא דמודה התם דפטור דהוי ברי גרוע משום דאידך אינו יודע אם היו שלו לפי שהרבה אבנים דומות זו לזו וי"ל דאביי דהכא לא משוי חילוק בין ברי חשוב דמלוה לברי גרוע דהא קאמר הכא לעולם מייב ושאני הכא דכי מנה לאחר בידך דמי משמע דאם הוא עצמו היה אומר אחיך אני והוא אומר איני יודע טול בחלקו אע"ג דהוי ברי גרוע דהם אינן יודעים אם יש להם אח במדינת הים או לאו והשתא אמי שפיר דהכא דכתובות אביי אמר לה והכא דהשתא והעלייה (שם) נמי דקאמר לימא מהוי מיזבתא דר"נ משום דלאביי לא הוי מיזבתא דרב יהודה וזה כלל גדול בדין דרים פרק הפרה לא מוקי אביי לאתויי אפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלא מוקי להכי דאמר התם א"נ לכי הא דאלזינן בתר חזקה אפילו כנגד רובא ואין להאריך כאן:

הדוא דהוה קא שכיב אמרו ליה אתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנא רבה אמר (ה) רבא מאי ניחוש לה הא אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן א"ל אביי והא (ו)כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן א"ל ולאו מי לא שנינהו כאן למפרע וכאן להבא (ז)ואשנויי ניקום ולסמוך א"ל רבא לרב נתן בר אמי (ח)חוש לה ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר רב יוסף מאי ליחוש לה הדא דמוחזק לן דלית ליה אחין ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אמר ליה אביי (ז)הא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידעי דאית ליה אחי השתא מיהת הא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא (ז)דאמר רבי חנינא עדים בצד אסתן ותאסר אמר ליה אביי אם הקלנו בשבויה (ט) (משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי) נקל באשת איש א"ל רבא לרב נתן בר אמי (ז)חוש לה: זה אחי אינו נאמן: (ו) ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקא אמרי לאו אחינו הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו (ז)הא אמרי ליה לאו אחונא הוא לא צריכא (ז)דקא אמרי אין אנו יודעין אמר (ז)רבא זאת אומרת (ז)מנה לי בידך (ז)והלה אומר איני יודע פטור אביי אמר לעולם חזיא אמרו ליה אתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנא רבה אמר מאי ניחוש לה הא אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן א"ל אביי והא (ו)כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן א"ל ולאו מי לא שנינהו כאן למפרע וכאן להבא (ז)ואשנויי ניקום ולסמוך א"ל רבא לרב נתן בר אמי (ח)חוש לה ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר רב יוסף מאי ליחוש לה הדא דמוחזק לן דלית ליה אחין ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אמר ליה אביי (ז)הא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידעי דאית ליה אחי השתא מיהת הא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא (ז)דאמר רבי חנינא עדים בצד אסתן ותאסר אמר ליה אביי אם הקלנו בשבויה (ט) (משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי) נקל באשת איש א"ל רבא לרב נתן בר אמי (ז)חוש לה: זה אחי אינו נאמן: (ו) ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקא אמרי לאו אחינו הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו (ז)הא אמרי ליה לאו אחונא הוא לא צריכא (ז)דקא אמרי אין אנו יודעין אמר (ז)רבא זאת אומרת (ז)מנה לי בידך (ז)והלה אומר איני יודע פטור אביי אמר לעולם**

חזיא לכהנא רבה. יש מוחקים רבה משום דלכל הפחות אלמנה היא ולא חזיא לכהן גדול ואומר ר"י דשפיר גרס רבה דהא אף לכהן הדיוט אסירא דהא מטעם שאמר גרשתיה היה מחיר ולא שהיה אומר שהיו לו בנים דא"כ היה נאמן כדתנן במתניתין דזה בני נאמן ומאי הוי מייתי עלה מילתא דר' יוחנן אלא הכי פירושו דחזיא לכהנא רבה כלומר אינה זקוקה ליבוס שגרשתיה דמותרת לכל העולם ואפי' לכהן גדול מטעם זיקת יבמין וה"ר מנחם גרס חזיא לכהונה כלומר אינה זקוקה ליבס ומותרת לכהונה כי נשא לאכול בתרומה: ה"ג **הא** אמרי דאיכא שהדי במדינת הים דידעי דאית ליה אחי. וה"פ הא יצא קול הכא שאומרים דאיכא עדים במדינת הים וג"ג והא איכא שהדי במדינת הים דאי ודאי דאיכא עדים במדינת הים א"כ מאי קאמר השתא מיהא הא ליתנהו ואי בעי למימר שים לנו לחוש שמא יש עדים הא ודאי ליכא למיחש דהא תנן יש לי בנים נאמן וה"ה אין לי אחים נאמן דמגו דאי בעי פטר לה בגיטא וכן בפרק שני דכתובות (דף כג. ושם) על בתתיה דמר שמואל דאשתביין ופריך הא אמרי איכא עדים במדינת הים אבל אי ליכא קול אין לנו לחוש מאלינו שמא יש עדים דהא תנן התם נשביתי וטהורה אני נאמנת:

אביי אמר לעולם חייב. (ו) וקשה דרב יהודה אדרב יהודה דברים שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו. ושם) אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי קומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המע"ה ומפרש התם דזה כלל גדול אפי' ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלמא לרב יהודה ברי ושמא לאו ברי עדיף וי"ל דקא גבי מלוה אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי חשוב דאם לא הלוהו לא היה מעיז פניו לומר מנה לי בידך שהרי הלוה יודע שלא הלוה ממנו כלום ושמא של לוה גרוע שהיה לו לידע אם הלוה לו לא הלוה ולכך מייב אבל גבי שור שנגח את הפרה דלא חשיב ברי של ניזק משום דיודע שהמזיק אינו יודע מתי ילדה קודם נגיחה או לאחר נגיחה לכך טוען ברי שיודע שלא יכחישנו המזיק ושמא של מזיק אינו גרוע כי אין לו לידע כי לא היה אם אבל קשה הא דאמר בפ"ק דכתובות (דף יב: ושם) אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרב יהודה אמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע מייב דשמואל היא דפסיק התם כרבן גמליאל דנאמנת כשאמרה משארסתני נאנסתי ונסתפקה שהיו והשתא הא אפילו רב יהודה מודה לשם דאינה נאמנת לפי שהבעל אינו יודע מתי נאנסה לא חשיב ברי שלה כי ההיא דניזק ומזיק י"(ומיהו י"ל (מ) דהוה מצי למימר וליטעמיך) וכן ברים הבית והעלייה (ב"מ דף קטו: ושם) גבי אם היה מכיר מקלת אבניו ווטלן ומוקי לה דקאמר איני יודע וקאמר ליומא מיהו מיזבתא דר"נ ור' יוחנן דאמרי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור והשתא הא לרב יהודה נמי הוי מיזבתא דמודה התם דפטור דהוי ברי גרוע משום דאידך אינו יודע אם היו שלו לפי שהרבה אבנים דומות זו לזו וי"ל דאביי דהכא לא משוי חילוק בין ברי חשוב דמלוה לברי גרוע דהא קאמר הכא לעולם מייב ושאני הכא דכי מנה לאחר בידך דמי משמע דאם הוא עצמו היה אומר אחיך אני והוא אומר איני יודע טול בחלקו אע"ג דהוי ברי גרוע דהם אינן יודעים אם יש להם אח במדינת הים או לאו והשתא אמי שפיר דהכא דכתובות אביי אמר לה והכא דהשתא והעלייה (שם) נמי דקאמר לימא מהוי מיזבתא דר"נ משום דלאביי לא הוי מיזבתא דרב יהודה וזה כלל גדול בדין דרים פרק הפרה לא מוקי אביי לאתויי אפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלא מוקי להכי דאמר התם א"נ לכי הא דאלזינן בתר חזקה אפילו כנגד רובא ואין להאריך כאן:

גליון הש"ס

גמ'א הוש לה. עיין נ"י פי"ב דיבמות דף לח ע"ב וש"ש. ונראה להמכוון בדרך ג' תירוצים. אי דפירכת הש"ס מנא דעינן דהוא אינו נאמן אף דבידו לאמון כדאמרי' הכא חוש לה. אי להקלילה בעצמותה אלא עדים לאו כלום הוא כמו במקדש אלא עדים ובריטב"א יבמות מפורש הכי: **רשב"ם** ד"ה נקל בו' **דאיכא** איסור (חזיק) [חנק]. ק"ל הא יצאת מאיסור א"א וכן היא יבמה לשוק דהוא רק לאו וכה ק"ל על תוס' ומת דף כה ע"ב ד"ה והתם:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה מאי ניחוש: (ב) שם אם הקלנו בשבויה נקל כ"ל ותיבו' משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי שמתי: (ג) שם ואיבד מאי קאמרי אי דקאמרי אחונא הוא: (ד) **רשב"ם** ד"ה חזיא וכו' על ידי שאמר כל"ל ותיבות מגו דבעל נמחק: (ה) **בא"ד** מהימנינן ליה כדמפרש: (ו) ד"ה נקל באשת איש וכו' איסור חנק. נ"ב אע"ג דעכשיו אינה א"א וליכא חנק כי אם לאו דלא תהיה אשת המת האולה מ"מ מאחר דקודם שמת בעלה היתה בחזקת א"א עדיין בחזקת אותו איסור עומדת וחכו איסור חנק לא חנק ממש רק איסור חנק שהיה כה לא נפתלק ממנה עד שנפטרה מדיקת יבמה: (ז) תוס' ד"ה אביי וכו' חייב ואא"ת וקשה דרב יהודה: (ח) **בא"ד** ומיהו י"ל **התם דהוה** מלי:

מוסף רש"י

בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן. דאם איתא דגרשה קלא אית לה למלאת הלכך לא אמרינן מה לי לשקר, דמגה לי לשקר במקום עדים דמי (לעיל קלד:). **עדים בצד אסתן.** בלד לפון, מלפון זהב ילמה (איוב לז) מתרגם מלאסתנא (בתובות כג.) רוח לפונית, ואינן בלים ומעידים. **ותאסר,** בתמיה (קדושין יב.). **והלה** אומר איני יודע פטור. מלמלם, ומכל מקום משגעינן ליה שבועת היסת שבן הוא כדברי שאינו יודע שהוא חייב לו (בתובות יב. ב"ק קיח.) דלא עדיף שמא מגרי, דהא לא נמי הוי טעין הוי אתן לך כדי לנוס הוי משגעינן ליה שבועת היסת (ב"ק שם).

עין משפט נר מצוה

קל א מיי' פי"ב מהלכות גירושין הל' ה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנג סעיף ג:

קלא ב ג מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה ג סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קמו סעיף ח:

קלב ד מיי' פ"ד מהל' נחלות הל' ח ועיי' במ"מ סמג עשין לו טור שו"ע חו"מ סי' רפ פ"ד:

קלג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

קלד ו מיי' פ"א מהל' טוען הל' ח ועיין במ"מ סמג עשין לה טור ש"ע חו"מ סי' עה ס"ט:

רבינו גרשום

ואמרי ליה איתתא למאן. כלומר דלא הוה ידעי אי הוה [לו] כן כדי שלא תהיה אשתו זקוקה ליבום אי לאו: אמר להו חזיא לכהנא רבא. לאו משום דוקא קאמר לכהנא רבא משום דאיהו דאסור באלמנה אלא לכל כהנא הדיוטות דאינה זקוקה ליבום דאית ליה בני: חוש לה. להתירה דנאמן דנסמוך אשנויי. ואיכא דאמרי חוש לה דאינו נאמן: לאו היינו דר' חנינא דאמר. במסכת כתובות האשה שאמרה נשבתי וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר שאין עדות אחרת אלא היא. ואמרי' והלא שמא יש לך עדים במדינת הים שנשבית דלא תהא נאמנת שאומרת טהורה אני. אמר להו ר' חנינא עדים בצד אסתן. עדיה בצד דרום לסוף העולם דליתנהו קמן ואנן אסרין לה. הכא נמי הואיל דליתנהו הני עדים לקמן דאסהדי דאית ליה אחי והוא אומר אין לו אחין וגם מוחזק לן דלית אחי נאמן: נקל באשת איש. לפוטרה בלא חליצה ויבום: חוש לה. להיתר ואיכא דאמרי חוש לה לאיסור: ותו לא. הא בכל הנכסים ראוי ליטול כאחד מהן: יירשו אחיו עמו. הואיל דקאמרי דלא הוי אחיהון ואמאי יירשו: לא צריכא דקאמרי אין אנו יודעין אם אחינו הוא אם לאו. ומשום הכי יתתי בנכסים שנפלו לו לאחר מיכן ומצו למימר להאי אנת מיהא מודה דאחינו הוא משום הכי נירות כותך. והאי דלא יהיבנא ליה בחלקן משום דאנן לא ידעין דאחינו היה: ואת אומרת. דיטול עמו בחלקו דהאי דמודי לו ולא בחלקן דהאי דאמרי אין אנו יודעין. הכי נמי בעלמא כשאמר אחד לחבירו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור אפי' משבועה:

כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה. פירש בקונטרס דהוי כמתנת בריא שאין יכול לחזור בה וקשה דתנן בפרק קמא דב"מ (דף יח.) מצא דייתיקי מתנות ושובריס הרי זה לא יחזיר שאני אומר כו' ודייק בגמרא הא אמר תנו נותנין ומוקי לה בשביב מרע דליכא למיחש שמא נתנו לאחר דאפי' נתנו לאחר מאי הדר ביה והשתא הא קתני מתנה דהיינו מהיום ולאחר מיתה דהוי כמתנת שביב מרע דלא קני עד לאחר מיתה ואי אינו יכול לחזור בו אמאי אם אמר תנו נותנין ומפרש רבינו תם מהיום ולאחר מיתה היינו מהיום אם לא לחזור בי עד לאחר מיתה ומיירי כגון שפירש בפירוש מהיום אם לא יחזור עד לאחר מיתה דמסתמא אם אמר מהיום ולאחר מיתה הוי מהיום קני גופו ולאחר מיתה קני פירות כדמשמע במתני' בסמוך ואע"ג דנקט הכא כלישנא דלקמן מכל מקום לא איירי בחד גווא והי"א אשכחנא בפרק כל הגט (גיטין דף כו: ושם ד"ה לכשאכניסנה) אמר לגבלר כתוב (ד) נאשתי לכשאכניסנה אגרשנה אינו גט משום שמא יאמרו גיטה קודם לנשה ובינמות פ' ר"ג (דף נב. ושם ד"ה לכשאכניסנה) כתוב גט לארוסתי לכשאכניסנה אגרשנה הרי זה גט וצ"ל דבגיטין איירי שכתב זמן שעומד בו ובינמות איירי שכתב זמן שלאחר נשואין אע"פ שהלשון שוה מיהו התם י"ל דאינו גט לכתחלה כלומר מדרבנן אבל מדאורייתא הוי גט: מקנייה

לעולם אימא לך חייב ושאני הכא דכמנה לאחר בידך דמי: (ו) מת יחזרו נכסים למקומן: (ז) בעי רבא שבח ששבחו נכסים מאליהם מהו אבשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון (ח) דיקלא ואלים ארעא ואסקא שרטון מאי (ט) תיקו: **מתני'** (י) מי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה על יריכו הרי זו אינה כלום (יא) זיכה בה לאחר בין מן היורשין בין שאינן מן היורשין דבריו קיימין: **גמ'** תנו רבנן איזה היא דייתיקי (יב) כל שכתוב בה דא תהא למיקם ולהיות ואיזה היא מתנה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה אלא מהיום ולאחר מיתה הוא דהויא מתנה מעכשיו לא הויא מתנה אמר אביי הכי קאמר (יג) איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שביב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה יתיב רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב ויתיב וקאמר משמיה דר' יוחנן (יד) שביב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת (טו) אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אמר להו רבי אלעזר (טז) איזדהרו בה רב שיזבי אמר רבי אלעזר אמרה ואמר להו רבי יוחנן איזדהרו בה אמר רב נחמן בר יצחק כותיה דרב שיזבי מסתברא אי אמרת בשלמא רבי אלעזר אמרה אצטריך רבי יוחנן לאסהודי עליה דר' אלעזר אלא אי אמרת רבי יוחנן אמרה אצטריך רבי אלעזר לאסהודי עליה דר' יוחנן רביה ועוד תא שמע דר' אלעזר אמרה (יז) דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו יודעים ששלח רבי אלעזר לגולה משום רבינו שביב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ור' יוחנן אמר תיבדק מאי תיבדק כי אתא רב דימי אמר (יח) דייתיקי מבטלת דייתיקי שביב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת (יט) רואין אם במיפה את כחו כותבין ואם לאו אין כותבין מתיב ר' אבא בר ממל (כ) בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין הא שביב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה (כא) במיפה את כחו היכי דמי מיפה את כחו כדאמר

מתנה לאחר מיתה שהרי אין כח לאדם ליתן מקודם לכן דבר שלא יוכל להקנות באותו הזמן שהוא רואה שהתקיים המתנה ואחר מיתה היאך יכול אדם ליתן אחרי שמת ונקבר: ומתמהינן טעמא דהויא מתנה משום דכתב לאחר מיתה בהדי מהיום אבל אם כתב מהיום גרידא לא הויא מתנתו מתנה והלא קל וחומר הוא דהוי מתנה גמורה מעכשיו שהרי נתן לו גוף ופירות מהיום: **דלא קני.** פירות אלא לאחר מיתה דומיא דמתנת שביב מרע שאינו קונה אלא לאחר מיתה ומיהו בהכי עדיפא משביב מרע דמתנת שביב מרע יכול לחזור בו וליתן לאחר כדלקמן דייתיקי מבטלת דייתיקי אבל מתנת בריא דמהיום ולאחר מיתה אינו יכול למכור עוד הגוף כל ימי חייו אלא פירות: **כתבו ותנו מנה.** מנכסי לפלוני ומת השביב מרע קודם שכתבו ונתנו לו את השטר למקבל מתנה שוב אין כותבין ונותנין לו את המנה: **שמא לא גמר בו.** והאי דנקט כתבו ותנו לאו דוקא דהוא הדין אם אמר תנו וכתבו כדמוכח לקמן דלא חשיב ליה מיפה את כחו לקנות בלא שטר עד דאמר להו תנו אף כתבו כדלקמן [קנו.]: **אודהרו בה.** שכן הלכה: **אצטריך ר' יוחנן לאסהודי עליה דרבי אלעזר.** לאו לאיפלוגי עליה דרבי אלעזר אתא דהא אסהיד רבי יוחנן עליה דרבי אלעזר כדאמרינן לעיל אלא לפרושי אתא שצריך לבדוק היאך יכול אדם שביב מרע לכתוב שטר זה משום דזמנין דכותבין ונותנין אף לאחר מיתה כגון במיפה שביב מרע כחו של מקבל מתנה כדמפרש וחזיל דאמר תנו אף כתבו וכו': **כי אתא רב דימי אמר.** שני דברים והשניה מפרשת להך בדיקה: **דייתיקי מבטלת דייתיקי.** שביב מרע שכתב נכסיו לאחד וחזר וכתב לאחר שני קנה ראשון לא קנה שהרי שביב מרע יכול לחזור במתנתו כדאמרינן בפרק מי שמת [קנב:] וכיון שכתב לשני חזר בו מן הראשון ודוקא בכתיבה בלא זיכוי דאמרינן לקמן בפרקין דמי שמת [שם] פשיטא כתב לזה וכתב לזה היינו דכי אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי כתב וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה רב אמר ראשון קנה כו' אבל גבי מתנת בריא שאינו יכול לחזור בו ראשון קנה ולא שני: **אם במיפה את כחו כו'.** אם כדי ליפות כחו של מקבל מתנה זוה השביב מרע לכתוב לו את השטר להיות לו לעדות על מתנה זו ולא לעכב המתנה נתכוין דלא יקנה אלא בשטר כותבין ונותנין אפי' לאחר מיתה ולקמן מפרש היכי דמי והיינו תיבדק לעיל: **הא שביב מרע כותבין ונותנין.** דכי היכי דאמרינן [לקמן קמו:] גבי לוותא שביב מרע דדבריו ככתובין וכמסורין דמו משום דלא מבטלא הכי באמירה בעלמא קונה שביב מרע: **והוא מפרק לה.** להך דוקיא דמיפה את כחו ומיהו בריא אע"ג שמיפה את כחו כענין זיכוי שביב מרע דקאמר תנו אף כתבו אפילו הכי אין כותבין ונותנין לאחר מיתה דבבריא אמרינן משום דדבריו אינן ככתובין הולכך נזכות לו בשטר ולא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה:

כדאמר

עין משפט נר מצוה

קלה א ב מיי' פ"ד מהל' מחלות הל' ח סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סי' רפ סעיף ג ושע"ש:
קלו ג ד מיי' פ"ט מהל' זכיה הלכה כד כה טוש"ע חו"מ סי' רל סעיף כה:
קלז ה מיי' שם פי"ב הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמ סעיף ו:
קלח ו מיי' שם פ"ח הלכה יג סמג שם טוש"ע חו"מ סי' רל סעיף יח:
קלט ז מיי' שם פ"ט הלכה טו סמג שם טוש"ע שם סעיף יג:
קמ ח מיי' שם פ"ח הל' יג סמג עשין פב טוש"ע שם סעיף יח:
קמא ט י טוש"ע שם סעיף כג:

רבינו גרשום

אין. חייב לשלם ושאני הכי אמאי לא יהבי ליה בחלקו דדמי האי כמי שאמר לחבירו מנה לפלוני בידך ואותו אחד פלוני עצמו אין יודע אם מחויב לו אם לאו ואמר הלה איני יודע שאני חייב לו פטור מכל דאף הכי כמו זה אומר על זה אחיכם הוא וזה עצמו אינו יודע אם אחיהם הוא והללו אומרים אין אנו יודעין פטורין מליתן לו כלום: בשבח שהשכיחו נכסים הללו. שנטל מחלקו של אח והשביחו מאליהן ומת מהו מי אמרינן דכי היכי דנפלי לו נכסים ממקום אחר דמי וירשו אחיו עמו בשוה או דלמא הואיל דהנהו נכסים הן שנטל מחלק האח שהיה מודה ליה ולא יירשו הני אחריני אלא יחזרו נכסים למקומן ליד זה בלבד שחלק לו: המגיע לכתפים. כגון תבואה לקצור וענבים לבצור: **פיס'** ונמצאת דייתיקי קשורה על יריכו. להכי קאמ' קשורה שאילו נמצאת על המטה בלבד שמא איכא למימר שמא אחר זרקה על המטה. ונמצא כתוב באותו דייתיקי מתנה מכל נכסיו לאחד מן היורשים הרי זה אינה כלום ואיכא למימר הואיל ולא נתנה מחיים חזר בו: זיכה בו לאחר בין היורשין כו': דייתיקי. שטר צוואה שכיב מרע: מתנה של בריא כל שכתוב בה מהיום כו'. הא לאו הכי לא קנה והא כל מתנה איבעי למיתן ליה מעכשיו הרשות בידו: כל שכתוב בו מהיום. יתחיל מתנה זו שיהא ברשותך ומגמר לא תגמר אלא לאחר מיתה: באכסדרה דבי רב. בבית המדרש: ומת. קודם שהספיקו לכתוב: ר' שיזבי אמר ר' אלעזר אמרה. להא מלתא ואמר להו ר' יוחנן הזהרו בה דהכי עיקר דלא גמר להקנות אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה: היינו דאצטריך ר' יוחנן לאסהודי עליה. לומר הזהרו בה כדי לקיים דברי ר' אלעזר תלמידו: אלא אי אמרת כו' דעוד תי"ש דר' אלעזר אמרה כו': שלח ר' אלעזר לגולה כו' משום דבינו. רב. אלמא דר' אלעזר אמרה: ור' יוחנן אמר תבדק. באיזה ענין אמר אותו שביב מרע כדמפרש רב דימי: כי אתא רב דימי אמר תרתי דייתיקי מבטלת דייתיקי. שאם כתב לאחד שטר מתנה מכל נכסיו וחזר ונטלן מזה וכתבן לאחר זו

מסורת הש"ס

ו) וע' תוס' לעיל מב: ד"ה שבחו, ב) לעיל קכד., ג) ב"מ יט., ד) לקמן קנב. גיטין ט:, ה) [לעיל פח.], ו) [גיטין ט:, לקמן קנב.], ז) לקמן קנב.,

הגהות הב"ח

(א) גב' לאחר כידך דמי נפלו לו נכסים ממקום אחר ירשו אחיו עמו כמי דכל שבח: (ב) ש"ב"ם ד"ה הרי זו אינה וכו' הני מילי צוואת פיו כדי שלא תעכב: (ג) ד"ה לאחר מתיים וכו' לאחר הס"ד ואמ"כ מ"ה לאחר גרס": (ד) תד"ה כל וכו' כתוב גט לאשתי וכו' ובינמות אמרי' האומר כתוב גט לארוסתי:

מוסף רש"י

דייקלא. קטן הגיע להן אילניהן, ואלים. שנתעבה אחרי כן, וכן הגיע להן ארעא ואסקא אחרי כן שרטון. וחכל ומתפיפה בכך (לעיל קכד.). דא תהא למיקם ולהיות. שעד זה יהיה נקוט ולהיות בכל הכתוב בו, דדברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמי (ב"מ יט.). אין כותבין ונותנין. לאחר שמת (לקמן קנב.). שמא לא גמר להקנותו. לו על פי צוואתו בתקנה דתקון רבנן לשביב מרע. אלא בשטר. לפי מנהג שטרא ליתיה ליקנייהו בשטרא, ואין שטר מקנה לאחר מיתה. דהא פקעה ליה רשותא דנותן (גיטין מ:) דלענין שטר לא אמור רבנן דבדרי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמו אלא לענין מתנת ממון, דאי אמר תנו נותנין אף לאחר מיתה (לקמן קנב.). דייתיקי. של שני מבטל דייתיקי של ראשון, דשביב מרע יכול לחזור בו, הלכך אחרון קנה, שהרי חזר בו מראשון. דייתיקי לשון מתנת שביב מרע, דאמרינן דא תהא למיקם ולהיות, דדבדרי שביב מרע ככתובים וכמסורין דמו (לקמן קנב.).

רבינו גרשום (המשך)

מתנה שכתב לשני מבטלת מתנה של ראשון ושני קנה ראשון לא קנה: רואין. והיינו דקאמר תבדק: אם במיפה את כחו. כדאמר לקמן דאמר להו תנו אף כתבו ותחמו דהיינו יפוי כח דאמר תנו אף כתבו דבנתינה לחוד סגי וכתיבה לא הוי אלא יפוי כח ולא משמע דבכתיבה לחוד יקנה כותבין: ואם לאו. דלא אמר הכי אין כותבין משום דלא גמר להקנות אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה: בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני. כח דאמר תנו אף כתבו ונותנין. דבריא בעי קנין ושטר ואין שטר לאחר מיתה: הא שביב מרע. שאמר הכי כותבין ונותנין משום דבלאו הכי באמירה בעלמא קונה שביב מרע: הוא מפרק לה. אם אמר שביב מרע כמיפה את כחו כותבין ונותנין:

(ו) נב' לאחר כידך דמי נפלו לו נכסים ממקום אחר ירשו אחיו עמו כמי דכל שבח: (ב) ש"ב"ם ד"ה הרי זו אינה וכו' הני מילי צוואת פיו כדי שלא תעכב: (ג) ד"ה לאחר מתיים וכו' לאחר הס"ד ואמ"כ מ"ה לאחר גרס": (ד) תד"ה כל וכו' כתוב גט לאשתי וכו' ובינמות אמרי' האומר כתוב גט לארוסתי:

כדאמר רב חסדא כו'. לקמן בפרק מי שמת דאמר רב יהודה אמר שמואל שב״מ שכתב כל נכסיו לע״פ שקנו מידו אם עמד חוזר [לקמן קנב.] ומשמע הא אם מת מקבל מתנה קנה ואע״פ שכתוב קנין בהך מתנת שכיב מרע לא אמרי׳ שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ומקשינן מינה התם לשמואל דאמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין לא ידענא מאי אידון בה דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ושטר של שכיב מרע אינו קונה עד לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומשני התם במיפה את כחו ההוא דרב יהודה אמר שמואל ואין הקנין מגרע כח השטר של שכיב מרע שלא הקנה לו אלא ליפות את כחו ואמרינן היכי דמי מיפה את כחו אמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה״נ אדאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין: **מתני׳** הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכור האב מכורים עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ׳** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר צריך: רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר׳ יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוי באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמר דהכי קאמר ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה וכיון דאיכא למימר הכי לא נתנאי ולא לחזרה דהכי משמע טפי: **זמנו של שטר.** שכתב בתחלתו ככך וכך בשנת אמר לנו פלוני הוו עלי עדים וקנו ממני לפלוני בני לאחר מיתתי: **מוכיח עליו.** שמאותו זמן התחילה המתנה דאי לא תימא הכי זמן שנכתב בשטר בחנם נכתב אלא ולאי להקנות מאותו היום נכתב. והכי אלכתא כרבי יוסי דאם כתב לאחר מיתה קנה אע״ג דלא כתב מהיום והא אמר רב הלכה כר׳ יוסי ואע״ג דאמר רב הלכה כר׳ יוסי מדר׳ יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו הואיל ולא איתמר בהדיא התם בגיטין הדר ביה רב מהא דאמר הלכה כרבי יוסי אלא אתקין לית לן למימר לגבי גט אשה הואיל ואין בו דבר קנין משום הכי הוא דאתקין לרווחא דמילתא משום חומרא דעריות אבל גבי ממונא הלכה כר׳ יוסי כי י״ל כי לא אמר רב הלכה כר׳ יוסי אלא בשטר שיש בו קנין. ורמינו בדברי הגאונים ז״ל שאמרו הכי נהיגי במתיבתא כר׳ יהודה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין ואילו איתה קבלה בידם כי הלכה כר׳ יהודה לא היו מניחין הלכה ומפרשין מנהג (ועוד) שלא אמרו כי הלכה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין אלא נהגו וי״ל דכיון דחזו דסוגיא דשמעתא לקמן כר׳ יהודה נהגו כוותיה כן פי׳ רבינו חננאל גאון ותפוס דברי רבי יוסי גבי ממון דהא ר״ל דהלכתא כותיה בדיני [כתובות יג.] הוא דבעא מרבה בר אבוה אלמא סבירא ליה לר״ל הכי: **בהקנאה מהו.** בשטר שכתוב בו קנין מי פליג ר׳ יהודה ומצריך למכתב מהיום. ומשום הכי קמבעיא ליה דאיכא למימר דבשטר מתנה אלא קנין פליגי כגון שכתב שדי נתונה לך לאחר מיתה ומסר לו את השטר וכדקיימא לן [קידושין כו.] דקרקע נקנה בכסף או בשטר או בחזקה: **אקנייה וקנינא מיניה לא צריך.** זהו שכותבין בכל שטר שכתוב בו קנין שני קנינין אחד בתחלת השטר וכך אמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני וכתבו וחתמו והיינו אקנייה שהקנה לעדים קנין סודר לזכות לו למקבל מתנה ואחד בסוף השטר וקנינא מן פלוני לפלוני בכל מה דכתוב ומפורש לעדי כו׳ כדאמר לקמן בגבו פשוט (דף קפא:) צריך שיחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה והלכך אם כתוב בראש השטר אקנייה ובסיפא כתוב וקנינא היינו ייפוי כח דמשמע שני קנינין הוא הקנה וגם אנו קנינו ממנו וקנין יתירא הוא ייפוי כח לקנות מהיום אבל אם כתב בראש השטר וקנינא ובסופו אקנייה משמע קנין אחד דפרושי קא מפרש וקנינא מיניה והילך שהרי הקנה לנו ואמר כך וכך אני נותן לפלוני כן נראה שיטה זו בעיני ועיקר. ואין לפרש שכתב בשטר שני דברים הללו ביחד דאקנייה וקנינא מיניה דא״כ אמאי משוה חילוק בין אקנייה וקנינא מיניה לקנינא מיניה ואקנייה ליטול חילוק בין היכא דכתב שני לשונות קנין להיכא דלא כתב אלא אחד: **דאנן לא ידעינן.** אין רוב חכמים בקיאין בחילוק לשון זה: **וספרי ידעי.** בתמי׳ דאמרי לך בתכונו ולא צריך למכתב מהיום: **ודוכרן פתגמי.** היינו שטר עדות בלא קנין זכרון דברים ולא זכרון קנין והיינו כר״ג דאמר שהקנאה אינו צריך: **אתון הכי מתניתו לה.** בלשון בעיא בעא מיניה רבא מר״ז: אתון הכי מתניתו לה. בלשון בעיא בעא מיניה רבא מר״ז: אנן בלשון מימרא מתנינן ליה. אמר רב נחמן אם הקנה לו אינו צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה: כתב נכסיו לבנו. שיהא שלו לאחר מיתה הגוף והפירות ועד שהאב חי הפירות של אב מכר האב מכורים הפירות ללוקח עד שימות האב: מת הבן בחיי האב. דלא באו ליד הבן לא קרקע ולא פירות:

[6] כדאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה״נ אדאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין: **מתני׳** הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכור האב מכורים עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ׳** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר צריך: רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר׳ יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמר

אקנייה וקנינא מיניה לא צריך. פי׳ בקונטרס אחד בראש השטר ואחד בסוף השטר כדאמר לעיל שיחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה וקשה דהא אין למדין משיטה אחרונה והא (ה) ע״כ למדין דמשום הכי לא מצריכין לכתוב מהיום: רבי

[1] הכותב נכסיו לבניו. [2] אינו צריך [3] הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכור האב מכורים עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ׳** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר צריך: רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר׳ יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמר

מסורת הש״ס

[1] (לקמן קנב:, [2] [תוספ׳ כתובות פ״ח], [3] [כתובות לו: ב״ק פח:], [4] גיטין עב. קדושין נט: [5] [תוספ׳ דגיטין פ״ה], [6] גיטין עב., [7] [תוספ׳ דכתובות פ״ח גיטין עב. וש״נ], [8] [בנהדרין כט:], [9] ב״ק פח: יבמות לו:, [10] פ״ח הכא,

גליון הש״ס

גמרא נוסא קני מהיום. עי׳ רשב״ם גיטין עב ע״ב ד״ה גרסי׳ בירושלמי:

הגהות הב״ח

(ה) תוס׳ ד״ה אקנייה וכו׳ וקשה וכו׳ משיטה אחרונה והא על כרחך למדין דמש״כ:

רבינו גרשום

כדאמר רב חסדא. בפרקין דלקמן היינו יפוי כח דכתב וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא כלומר לבר מן המתנה שאני נותן מקנה אני בקנין כדי ליפות כחו: הכי נמי להכי כותבין דאמר אף כתובו כלומר ליפות כחו בעלמא כתבו לו שטר: הלכה כותבין ונותנין. גבי שביב מרע אפי׳ לאחר מותו הואיל דבאמירה מקנה: הכותב. בריא כל נכסיו לבנו בין הבנים או לבניו וריבה לאחד ומיעט לאח׳ דבלשון מתנה דשאי ראינו רוצה שיהא שלו אלא לאחר מיתה צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה דאם לא כתב מהיום הוי שטר לאחר מיתה: ר׳ יוסי אומר אינו צריך. כדמפרש בגמ׳: והא תנן האומר לאשה הרי זה גט מהיום ולאחר מיתה אינו גט. דאין גט לאחר מיתה: ואם מת חולצת. דאינו גט: ולא מתייבמת. דאיכא למימר גפל עליה ריח גט. אלמא דכי האי גונא לא הוי גט מתנה נמי הואיל דאמר ליה מהיום ולאחר מיתה אמאי קונה הא משחכח דההוא שטר מתנה אינה נגמרת אלא לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: אמר אביי לעולם הוי מתנה היכא דאמר מהיום כו׳ ותתם גבי גט משום הכי אינו גט לאחר מיתה משום דמספקא לן אי הויא אמירה דקאמר (מהכי) מהיום אי תנאה דגמר הוי כלומר מדקאמר מהיום את מותרת לכל אדם והוי גט. או חזרה הוי דאיכא למימר הואיל שאמר לאחר מיתה כלומר מהיום אני נותן לך גיטך כדי שתהא מותרת לאחר מיתתי. ואיכא למימר קדם מיתה חזר בו מאותו גט ואין גט לאחר מיתה ומשום דמספקא לן הכי גבי גט אזלינן לחומרא ואינו גט אבל הכא גבי מתנה גופה של קרקע ושל נכסים קני ליה מהיום ופירא לאחר מיתה והשתא גוכה מיהא מהיום הוי וחשיבא מתנה: שזמנו של שטר מוכיח עליו. שכתב בו כך וכך לבריאת עולם בכך בחודש נתן פלוני לפלוני מתנה זו הואיל שהזמנו מהיום הוא כתוב מוכיח על השטר וכמאן דיהיב מהיום דמי ולא צריך למכתב מהיום ולאחר מיתה: בעא מיניה רבא מרב נחמן אליבא דר׳ יהודה דאמר צריך למיכתב מהיום ולאחר מיתה בהקנאה מהו. כלומר אם הקנה לו בקנין מהיום מהו. מי אמרינן הואיל דהקנה לו מהיום קנה ולא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה. או דלמא אע״ג דהקנה לו מהיום לא סגי דלאו הכי: אמר ליה אם כתב ליה מהיום לא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה: אקנייה וקנינא מיניה לא צריך. אקנייה שנתנה לו ושוב וקנינא מיניה משמע שחלה המתנה בקנין. כלומר כי היכי דקנינן מחיים מתנה נמי מחיים אי כתב הכי לא צריך למיכתב מהיום אבל אי כתב בה וקנינא מיניה ואקנייה שחלה הקנין במתנה דמשמע דאחר הקנין היתה המתנה אי לא כתב ליה מהיום הוי משמע דמתנה היתה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: מי איכא מידי דאנן לא ידעינן. מה בין אקנייה וקנינא מיניה ומה בין וקנינא מיניה ואקנייה וספרי דכתבי שטרות ידעי. והא שום ספרא לא בקיאי בהני מילי: לא צריך. למיכתב מהיום ולאחר מיתה הואיל דכתב ביה קנין כל קנין מחיים הוא לדברי הכל. אלא אי לא כתב ביה קנין וכתב ביה דוכרן פתגמא דהוה באנפנא ככך וכך פליגי ר׳ יהודה ור׳ יוסי

עין משפט נר מצוה

קמב א מי״ז פ״ח מהל׳ זכיה הלכה יג סמג עשין פב טוש״ע חו״מ סי׳ רכ סעיף יח: קמג ב מי״ז שם פ״ב הלכה טו סמג שם טוש״ע חו״מ סי׳ רנח סעיף ח:

קמד ג מי״ז שם הלכה יג וסמג שם טור שו״ע חו״מ סי׳ רנז ס״ק:

קמה ד מי״ז שם טוש״ע שם סעיף ג:

קמו ה מי״ז שם טוש״ע שם סעיף ד:

קמז ו ז מי״ז פ״ט מהל׳ גירושין הלכה יד סמג עשין כ טוש״ע אה״ע סי׳ קמה סעיף ג:

קמח ח ט מי״ז פ״ב מהל׳ זכיה ומתנה הלכה טו סמג עשין פב טוש״ע חו״מ סי׳ רנח ס״ח:

מוסף רש״י

וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא. ככל מה דכתוב ומפורש לעדי במתנה דכשר למקניא ביה שריר וקיים, כלומר וקנינא מיניה קנין נגוד להוסיף וליפות כחו לגבי המתנה שנתן בעל פה, ולשנות יתירא ליפות כח הוא (לקמן קנב:). **הכותב נכסיו לבניו.** לאחר מותו, צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. דליהוי משמע גופא מהיום, שלא אחא רשלי למכרם, ופירות לאחר מיתה, ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום וישבו אחיו עמו, או אם היה עניו בעל חוב מאוחר לאחר מתנה זו, בעל חוב גובה את מזונו (ע״ז לז.). **רבי יוסי** אומר אינו צריך. דלהכי כתיב זמן בשטר לומר מעכשיו הא מתנה מגופה של קרקע ופירות לאחר מיתה, דאי לא כתיב לאחר מיתה ליה אלא לאחר מיתה לא כתב זמן בשטר (שם). **הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו.** מהיום ולאחר מותו, שהגוף קנוי לבן מהיום אלא שהאב אוכל הפירות עד יום מותו (ב״ק פח:). שכתב מהיום ולאחר מיתה ואין לאב בהן אלא אכילת פירות בחיי (יבמות לו:). **מכר האב מכורים.** לאחר הלוקח פירות כל ימי חיי האב, שזכה בזמנו שהיה לו לזה בהן (שם). **עד שימות.** לוקח אוכל פירות עד שימות האב וכשימות האב הולך הבן ומוציא מיד הלקוחות (ב״ק פח:). **מהיום ולאחר מיתה** גט ואינו גט. המפקא לן אי תנאה הוי מהיום אם אמות ויין שמת נתקיים התנאי ונתמלא שהוא גט משעת נתינתו, או חזרה הוי אחזר בו ממאי דאמר מהיום ואמר לאחר מיתה יהא גט ואינו כלום, דבשלמא גבי מתנה איכא למימר גופא מהיום ופירא לאחר מיתה, אבל הכא ליכא למימר הכי, ואי משום תנאה ה״ל למימר מהיום אם אמתי (גיטין עב. וכעי״ז קדושין נט:). **ואם מת חולצת.** שמת אינו גט וזקוקה ליבם, ולא מתייבמת. שמא גט הוא והרמ״ה ליה גרושת אחיו והרי היא לו בכתב, שאין עליה זיקת יבום (קדושין ס. וכעי״ז גיטין שם). הואיל ולא אחזיה (גיטין שם). **טעמיה דר׳ יוסי לא ידענא.** אמאי קאמר אין לריך (שם). **זמנו של שטר מוכיח עליו.** דמהיום נתן לו אם גוף הקרקע והפירות יאכל הוא בחייו, דאם לא נתן לו הגוף מעכשיו למה נכתב זמן בשטר המתנה (שם) דלהכי איכתיב זמן בשטר לידע שמהיום נתן לו גוף הקרקע שלא יוכלו אחיו עמו הפירות לאחר מותו (שם עז:).

רבינו גרשום (המשך)

דר׳ יהודה סבר הואיל דלא כתב קנין אע״ג דכתב בשטר כמנהג כל השטרות שכתוב בהן זכרון עדות לא סגי אי [לא] כתב בהו מהיום ולאחר מיתה משום דהוה שטר מתנה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה. ור׳ יוסי סבר הואיל דכתב ביה זכרון עדות בהדיא סגי משום דזמנו של שטר מוכיח עליו דמחיים הוה: אתון הכי מתניתו לה. בלשון בעיא בעא מיניה רבא מר״ז: אנן בלשון מימרא מתנינן ליה. אמר רב נחמן אם הקנה לו אינו צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה: כתב נכסיו לבנו. שיהא שלו לאחר מיתה הגוף והפירות ועד שהאב חי הפירות של אב מכר האב מכורים הפירות ללוקח עד שימות האב: מת הבן בחיי האב. דלא באו ליד הבן לא קרקע ולא פירות: